

TURISSA

Número 20. Desembre de 1995. Any VI. 2a època.

Preu: 250 PTA

LA NOSTRA FORTADA

La font d'en Neptuno, l'indret desaparegut

On ara hi ha l'Hotel Neptuno (d'aquí ve el seu nom) es trobava fins l'any 1936 l'anomenada font d'en Neptuno. Era una construcció quadrangular amb forma de torre que a dalt tenia una fornícula amb l'estàtua de Neptú, déu de les aigües. Aquesta construcció era la final de la primera portada d'aigües potables a Tossa, canalització que es va fer des de la mina de Montllort sobre l'any 1840. La font estava envoltada de quatre roures gegants, dels quals actualment encara se'n conserva un dins d'un jardí privat a l'entrada de la Vil·la Romana. Aquest indret era l'escollit per acampar els gitanos quan per la primavera venien a Tossa. Feien d'estanyapots, venien "cancioneros" i romanços i ballaven i cantaven, tot passant el platet a les places de Tossa.

L'any 36, la dèria iconoclasta que va arrasar tantes obres d'art de la nostra vila va confondre l'estàtua del déu Neptú, armat amb unes forques i acompanyat de dues sirenes, amb algun sant protector de vessant més aviat cristiana i es va destruir l'escultura i tota la capelleta que hi havia a la part de dalt. L'esdevenir del temps va anar destruint la construcció i, en construir-se l'esmentat Hotel Neptuno, va desaparèixer la font, quedant el nom per batejar el nou hotel.

L'ARTICLE DE L'ALCALDE

Bé, ja hem arribat a final d'any. Podem per tant analitzar, freda i correctament, els seus resultats a tots nivells. Ho podríem fer, però crec que aquí i ara no seria massa adient. Em limitaré, per tant, pura i esquemàticament a l'anàlisi global i necessàriament curt del que ens ha pogut donar com a collita econòmica i profitosa a favor de les butxaques de cada persona o indústria establerta a Tossa.

Després d'una pretemporada escoltant notícies i pronòstics que auguraven una temporada excepcional turísticament parlant, la prematura i no menys enganyosa eufòria es va anar esvaint i, per contra, va quallar un pessimisme que, per desgràcia, s'anava confirmant els mesos de maig, juny i juliol i encara sort que l'agost, i malgrat el mal temps salvà, sinó la

temporada, l'honor dels qui tocaven les campanes abans del bateig.

Una crida a l'optimisme és bo si el resultat és mig encertat. Però aixecar els ànims i després rebentar-se els globus, és imprudència temerària que fa anar de bòlit a tots els receptors turístics d'arreu de la nostra terra.

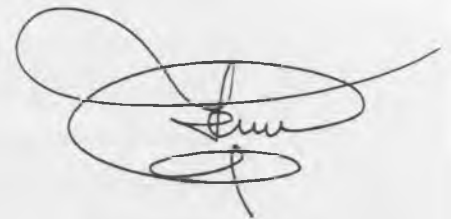
Foren unes infundades previsions que mai s'haurien d'haver produït, malgrat que després es va adreçar una mica. A Tossa no ha estat una bona temporada.

L'experiència demostra una vegada més que cada vegada és més difícil a tot nivell aguantar el ritme i poder oferir qualitat a més bon preu que el veí, perquè sinó, com sempre s'ha dit, qui bada, cau.

Realisme a part, de cap manera vol dir pessimisme. El turisme ens demostra l'extraordinària expansió que té, ja

que malgrat que a Tossa no ha anat molt bé, Catalunya ha estat més visitada que mai. Ha crescut, doncs, la competència i en aquesta vessant s'entén que s'han de millorar els serveis i hem de fer més fàcils els accessos a Tossa. Que vinguin, s'hi trobin bé i tornin.

Per últim, en el sarau de les festes que tots hem de celebrar, dins gustos, possibilitats i sobretot salut, que és el patrimoni indispensable de tota la resta, deixeu-me que desitgi a més, a grans i xics, joves i vells, tota una platja de felicitat.

Telm Zaragoza i Raig

TURISSA

Directora
Dolors Gordils

Redacció
Dolors Gordils i Mari Vera

Col·laboradors
Mario Zucchitello, Francesc Fonalledas
i Josep Salvador Culler

Fotografia
J.M. Aumedes, Jordi Ferrer
i Gemma Noguera

Capçalera
Gemma Noguera

Edita
Associació Turissa,
Av. del Pelegrí núm. 10 - 17320 Tossa
Telèfon 34 09 05

Impressió
Indústria Gràfica Monserrat, s.a.

*Turissa és una revista d'aparició
trimestral. No comparteix
necessàriament l'opinió i les
interpretacions que s'hi publiquen,
llevat de l'Editorial*

SUMARI

4
**ENSENYAMENT
SECUNDARI**

5-7
**LA "TURISSA"
D'ARTUR MARTORELL**

8-9
SARDANES DE TOSSA

10
RETALLS DE PREMSA

11, 12, 21-24
**EL SUPLEMENT
UN ANY A TOSSA**

13-20
**FACSIMIL
BUTLLETÍ DEL
SINDICAT DE METGES
DE CATALUNYA**

25
**CONSELL MUNICIPAL
DE MEDI AMBIENT**

26-27
LA FAMÍLIA

28-29
CULTURA
**EL PLAER DE LLEGIR:
ALGUNS SUGGERIMENTS
PER ESTIMULAR ELS
NENS CAP A LA LECTURA**

30
**VIII APLEC
DE LA SARDANA**

Ensenyament secundari

Històricament, la vila de Tossa de Mar s'assenta sobre uns pilars antiquíssims, tal com ho demostren el poblat ibèric que existí al promontori de la Vila Vella i les restes de la Vil·la Romana que foren descobertes gràcies a les excavacions arqueològiques que impulsà i dirigí el doctor Ignasi Melé i Ferrer. Artísticament, el museu, que fundà el mateix Ignasi Melé a començaments de segle, és l'exponent més clar del conjunt d'artistes catalans i internacionals que s'aplegaren en aquest paradís blau fascinats pel paisatge de la costa selvatana.

Culturalment, nombrosos intel·lectuals han contribuït a difondre el nom de Tossa de Mar arreu.

I nosaltres, el claustre de professorat que estrenem aquest curs 95-96 el nou centre d'Estudis de Secundària Obligatòria, estem molt engrescats en el projecte de formar part dels interessos d'aquesta vila i de contribuir a la potenciació cultural i d'esperit del jovent tossenc.

L'emplaçament d'un centre de secundària a Tossa de Mar reflecteix l'objectiu del nou sistema educatiu de descentralitzar l'ensenyament i així facilitar a l'alumnat el coneixement de la pròpia realitat en sentir-se membres de ple dret arrelats a la comunitat nacional a la qual pertanyen.

Aquest nou sistema educatiu proporciona també a l'alumnat una formació integral i globalitzadora que facilita la incorporació a la vida activa, ja que s'adequa l'ensenyament a les exigències del món del treball.

A més, la pràctica pedagògica adequarà les activitats de l'aula a la diversitat de nois i noies amb l'objectiu de donar resposta als seus interessos, a les seves capacitats i als diferents ritmes d'aprenentatge.

Tot el claustre de professores i professors estem a disposició dels pares i de les mares del nostre alumnat i demanem la vostra col·laboració en la tasca educativa que duem a terme, per tal d'aconseguir unes dones i uns homes respectuosos amb si mateixos, amb la societat i amb el medi ambient i que esdevinguin uns bons professionals en un futur proper.

CLAUSTRE DE PROFESSORS
DE L'IES DE TOSSA DE MAR

REPORTATGE

La “Turissa” d'Artur Martorell

JOSEP M. AINAUD DE LASARTE

Aquest any s'ha commemorat el centenari del naixement d'Artur Martorell, un gran mestre capdavanter de la moderna pedagogia catalana. Per aquest motiu, i perquè l'any 1930 va ser director de la colònia escolar “Turissa”, hem cregut escaient publicar aquest article que ens el recorda.

L'època que li tocà viure a Artur Martorell va ser una època de contrastos, de lluites, de dificultats i també d'esperances. Sobretot, d'esperances. Les persones que com Artur Martorell tenien fe en Déu, en els homes i en el seu país, van sofrir molt, però també van tenir grans il·lusions. Creien de veritat que un dia o altre se'n sortirien i que els valors de la llibertat, de la democràcia i de Catalunya acabarien per ser reconeguts per tothom. Artur Martorell i Bisbal havia nascut a Barcelona l'any 1894 i va morir-hi, després d'una vida activa de mestre i educador, el 1967. Va treballar a l'escola privada i, sobretot, en el gran projecte engrescador del Patronat Escolar de l'Ajuntament de Barcelona, que des del 1922 fins a la guerra incivil de 1936 va representar un canvi essencial en l'educació dels nois i noies de Catalunya. Nous edificis, nous mètodes i, sobretot, nous mestres. I la voluntat d'acostar nois i noies per damunt de les diferències socials. Per això, les colònies escolars —que permetien als nois i noies barcelonins

Exercicis gimnàstics a la platja de Tossa.

conèixer de prop els nois i noies d'altres indrets de Catalunya— van ser tan importants en la vida d'Artur Martorell.

Ja havia dirigit, els anys 20, l'experiència pedagògica de “Vilamar”. Una colònia instal·lada a les pinedes de Calafell, a les platges properes de Tarragona. L'any 1930, Manuel Ainaud —que era el director de la Comissió de

Cultura de l'Ajuntament de Barcelona— el féu venir a Tossa per dirigir una colònia escolar que duria el nom de “Turissa” en record de la vil·la romana descoberta de poc pel doctor Melé. A Tossa, al cor de la Costa Brava, hi havia una antiga fàbrica de suro que havia quedat abandonada per la crisi, però que es conservava en molt bon estat. Manuel Ainaud, que ja estiuejava a

Tossa feia anys, parlà amb el propietari i amb l'Ajuntament i va comprometre per a la colònia escolar, depenent de l'Ajuntament de Barcelona, l'espai local que més tard acolliria l'Hotel Ancora. Artur Martorell fou la persona indicada per dirigir la nova colònia escolar "Turissa". Hi va dedicar hores de treball i il·lusions sense límit.

Temps després, l'historiador i pedagog Alexandre Galí valorava així aquella bona feina: "El mèrit més gran d'Artur Martorell i dels seus ajudants –cal destacar Antoni Gelabert– fou de saber veure i aprofitar les condicions excepcionals que els eren ofertes per la nova colònia i d'haver realitzat, al nostre judici, un dels assaigs més reeixits d'escola activa i d'autonomia dels escolars que s'hagin produït a la nostra terra".

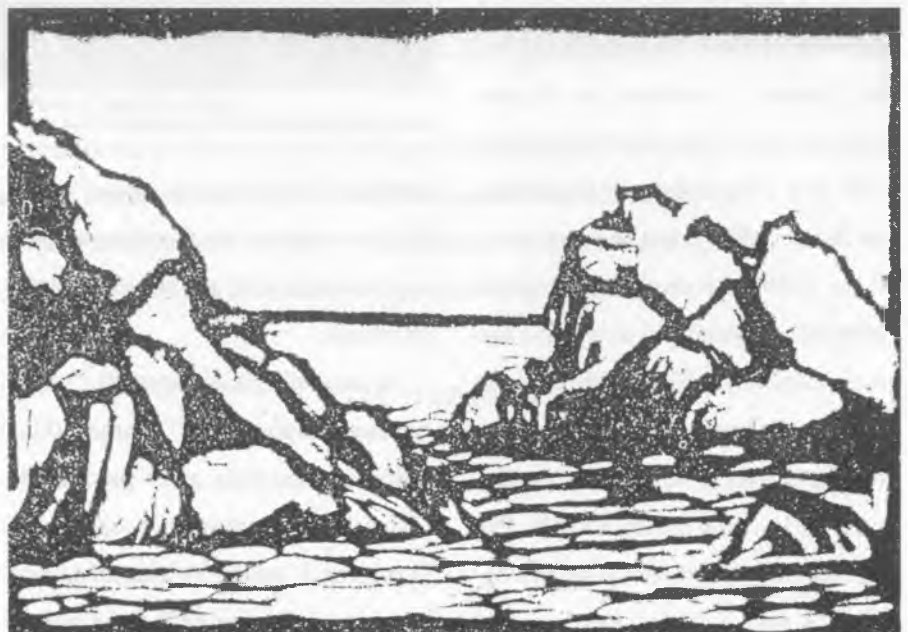
L'experiència d'Artur Martorell queda molt ben recollida en la conferència que donà el 27 d'octubre de 1930 a l'acte inaugural de l'exposició de treballs manuals i activitats dels infants de les colònies escolars. Fou publicada el juliol de 1932 amb unes il·lustracions, dels mateixos nois, que ens ajuden a fer-nos una idea del que va ser aquella colònia escolar. Uns anys més tard, jo mateix –com a fill de Manuel Ainaud i amic d'Artur Martorell– ho recordava amb aquestes paraules:

La colònia escolar "Turissa" estava instal·lada en una antiga fàbrica de suro, prop de la platja de Tossa. Un gran edifici emblanquinat amb les portes i les finestres repassades de color blau. Allí anàvem els vespres a escoltar com

Artur Martorell explicant als nois de la colònia escolar els mosaics de la vil·la romana.

"La Mar Menuda", gravat al línoleum fet per un noi de la colònia escolar "Turissa".

el senyor Martorell feia cantar els nois i noies o els explicava, amb paciència i traça, rondalles populars catalanes o tradicions locals de Tossa, com la llegenda de la Mar Menuda o els orígens de la tradició del Pelegrí. I enmig dels nois, aviat s'hi anaren situant la gent del poble, homes i dones, joves i grans. Va fer construir, ajudat pels nois, una maqueta de Tossa i dels seus voltants que era l'admiració de tothom. Ell va definir molt bé el propòsit que el guiava en aquella innovadora experiència escolar:

“El nostre fi era que els nois i noies de Barcelona que anaven a passar una mesada a Tossa i que diàriament passarien per aquells carrers i veurien aquelles barques i aquelles cases i una gent que es movia i vivia diferentment de com ells i llurs famílies ho feien a Barcelona, no passessin indiferents davant d'aquells aspectes nous d'humanitat i que desvetllessin una reacció d'interès i simpatia”.

I per això, cinquanta anys més tard, una tarda que vaig entrar en una botiga de Tossa, el venedor —en saber que era fill del senyor Ainaud— em va dir: “Veu aquella bóta?”, i m'ensenyava una bota en un racó del fons. “Doncs me la va regalar el senyor Martorell quan va plegar la colònia”. I feia més de mig segle! Això vol dir que el senyor Martorell, a Tossa, com arreu on va treballar, havia fet una bona feina.

Invitació per a una de les festes organitzades per la colònia escolar “Turissa”.

“Una porta de la vila de Tossa”, gravat al línoleum fet per una nena de la colònia escolar “Turissa”.

Portada de la conferència d'Artur Martorell sobre la colònia escolar “Turissa” publicada l'any 1932 per l'Ajuntament de Barcelona.

Sardanes de Tossa (VI)

FRANCESC FONALLEDAS

Soms i Janer, Joaquim

(Pineda de Mar, 14-5-1914)

Compositor d'estil popular molt apreciat pels sardanistes de plaça i d'aplec, amb una extensa producció iniciada després de molts anys d'inactivitat. De les primeres sardanes: *Idil·li pastoril*, *Maria de Pineda*, *Catalans a l'Alcàrria* (escrita al front en plena guerra civil i amb lletra de Lluís Millan, vertader himne dels soldats catalans allà destinats), *Retorn a la llar*, *A la meua Maria...* i de la segona època (anys 80 ençà): *Cant a Roses*, *Paisatges olotins*, *Catalans*, *Recordant l'amic*, *Tona de Llavaneres*, *A l'ombra del campanar*, *Gent de contrapunt...*

Dedicades a Tossa:

- *Aires tossencs*, estrenada el 9 d'octubre de 1988 amb motiu del primer Aplec de la Sardana per la cobla Genisenca de Taradell. La composició –com totes les seves– és engrescadora, però per a l'ocasió hi afegí un paper destacat a la parella de fiscorns, donat

que els intèrprets de la cobla Genisenca tenen una sonoritat, sobretot pastositat, que poques cobles poden oferir.

- *Platges de Tossa*, segona sardana amb que Joaquim Soms ens ha obsequiat. És dedicada a l'Agrupació Sardanista Tossenca i en concret a la nova llavor sardanista encapçalada pels joves tossencs Maria Aragay, Maria Juny, Cristina Duran, Enric Lleonart, Jordi Pujol i a tots els que segueixen i seguiran els seus passos. L'estrenà la cobla Principal del Llobregat en la diada de l'Aplec del 1992.

- El mateix any 92, una sardana seva titulada *Catalans* quedà com a finalista en el concurs *Cantem Sardanes de Catalunya Ràdio*, essent presents a la final, entre el públic assistents, diversos membres de la junta directiva de l'Agrupació Sardanista Tossenca, testimonis de la desraó del veredict, que un jurat integrat principalment per elements de Barcelona va posar de manifest tot deixant *Catalans* com a

simple finalista i fent passar davant seues obres que, això sí, eren d'autors més propers al cercle barceloní. Aquest fet, molt comentat entre part del públic, no saltres el vam fer avinent al mestre Soms i aquest, al cap d'uns mesos –quan li vam demanar que ens enviés les partitelles per a cobla per programar-la a l'Aplec de la Sardana–, ho va fer anotant de puny i lletra la següent dedicatòria: “A l'Agrupació Sardanista Tossenca, ben afectuosament. Pineda 30-7-92, Joaquim Soms, signat”, per tant també la tenim com a nostra.

Tudela i Benavent, Miquel

(Benigànim, 5-3-1927)

Instrumentista de fiscorn, trombó de vares i violí, Tudela és una figura respectada i admirada en totes les seves facetes. Pocs músics poden tenir a les espatlles el currículum de què gaudeix. Ha passat per les següents formacions: cobla-orquestra Maravella, Principal de Girona, Caravana, Barcelona, Costa Brava, Ciutat de Girona i encara avui fa el primer fiscorn a la cobla Genisenca de Taradell, amb una dicció i fermesa que ben pocs poden assumir.

De la seva amistat amb el músic tossenc Josep Cullell (companys a la Ciutat de Girona), i darrerament amb les vingudes de la Genisenca a Tossa, ha fet bons amics a la vila, com ho demostra la sardana que ens va dedicar. Títols destacats: *El Rossinyol del Pradell*, *Trencacaps* (ambdues de tenora), *De Catalunya a Mallorca* (de tenor i fiscorn), *Amics molletans*, *Camí d'aplec*,

Dedicada a l'Agrupació Sardanista Tossenca, i en concret a la nova llavor sardanista, encapçalada per els joves Tossencs Maria Aragay, Maria Juny, Cristina Duran, Enric Lleonart, Jordi Pujol, i a tots els joves que segueixen els seus passos, els de la Sardana, els de Catalunya -

Tossa de Mar 14-5-1914

Platges de Tossa

Sardana

JOAQUIM SOMS I JANER
COMPOSITOR

Mil·lenari a Rubí, L'Aplec de Sant Hilari, El campanar de Breda, Sóc de l'Escala... Moltes d'elles enregistrades en disc.

El seu estil de composició és popular, però amb una instrumentació que sap extreure la màxima sonoritat de la cobla i en gairebé tota la seva obra s'hi veu que ell és fiscornaire, amb moltes melodies solistes i sobrecants amb la tenora, que encara interpreta amb la seva cobla. El recordat Francesc Mas i Ros digué d'ell: "Les sardanes d'en Tudela són les que més s'acosten a la meva idea, a la meva concepció de la sardana de plaça, que entra pels peus, passa pel cor i surt pel cap".

temps, el proper u de maig de 1996, Festa de la Santa Creu, estrenarem una altra sardana que ens vol dedicar per celebrar els 25 anys de presència continuada de la cobla Genisenca en aquesta diada. Serà una ofrena del compositor i la cobla a la nostra vila. Encara no en tenim el títol.

Viladesau i Caner, Ricard

(Calonge, 18-1-1918)

Instrumentista, compositor i professor de tenora. Pau Casals el batejà com a "Príncep de la tenora" per les seves innates aptituds envers aquest complicat instrument. Abans de fer llarga estada a la cobla Principal de la Bisbal

afegida a una sòlida formació musical fa de les seves sardanes obres de qualitat apreciades per tothom: músics, balladors i simples oients de sardanes. Títols com *Flors a la Moreneta, Bandera d'aplec, Port de Llançà, Girona 1808, Cors gironins, Sa Roncadora* (de tenora), *L'avi Enric* (de fiscorn), o més recents com *Cel amunt* (de tible), *Salou ciutat pubilla, Colometa, Niu d'amor, Rosa bruna, Alt Empordà...* representen pàgines indispensables per a tot bon sardanista.

Del seu guiatge com a professor n'han sortit els actuals primers tenores de les cobles més prestigioses: Josep Gispert (P. Bisbal), Jordi Molina (Montgrins), Josep Farràs (Selvatana), Santi Roura (C.Girona)...

A tall d'anècdota explicarem que té una sardana titulada *El cantaire del Montgrí* dedicada al gran Vicenç Bou, on va saber copsar tan bé la seva essència, que sense agafar cap melodia –com fan molts compositors que homenatgen d'altres– va fer una obra que tothom atribuiria a Vicenç Bou de cap a peus i sense dubte. Això ens demostra la seva fina intuïció i capacitat musical.

Dedicada a Tossa:

- *Mar de Tossa*, premi Diada de la Sardana 1963. Aquesta és una de les més conegudes, enregistrades i interpretades sardanes de Viladesau, amb uns cants de tenora i fiscorns evocadors del dolç efecte sonor de la mar en calma al trencant de la sorra. Encara avui es toca amb assiduitat per moltes cobles.

Dedicada a Tossa:

- *Tossa, Cala Bona*, estrenada en el decurs del segon aplec de la sardana de l'any 1989, essent interpretada per la cobla Genisenca. És una composició descriptiva, on els curts ja ens permeten d'imaginar el remoreig de les ones amunt i avall, amb uns llargs que presenten un bonic cant de tenor i un salt petit a càrrec del metall que torna a repetir aquesta melodia en el fort amb l'acompanyament de tota la fusta.

- Del mateix autor i, si no hi ha contra-

(17 anys), formà part d'altres cobles com ara Els Guíxols, Principal de Calonge, Principal de Palafrugell, As d'Anglès, Caravana... però és a la Bisbal on sota el guiatge de Conrad Saló i les possibilitats que ofereix una cobla de primera, Viladesau deixa empremta amb la seva sensibilitat, expressió, dicció, força i tècnica. En resten els testimonis dels centenars de discos que a poc a poc es van passant a compacte. Com a compositor és portador d'una llarga experiència de músic, cosa que

PROPER NÚMERO:

Addenda i resum fins a l'actualitat.

RETORN A LA VIDA

SERVEIS

ENSENYAMENT

L'aigua de Tossa continua sortint bruta tot i els filtres per reduir-hi el manganès

L'Ajuntament ha editat un ban en què explica les causes de l'enterboliment

DOLORS GORDILS ■ Tossa de Mar.— L'aigua potable de Tossa de Mar continua sortint bruta, malgrat la instal·lació, l'any passat, de filtres per eliminar-ne la presència de manganès. Aquesta situació

s'ha accentuat durant els mesos d'estiu i ha provocat les queixes dels veïns de la població. L'alcalde, Teim Zaragoza, ha editat un ban per informar els tossencs de les causes de l'enterboliment, i en el qual s'assegura que

l'aigua és potable. Segons Zaragoza, l'aigua ha tornat a sortir de color marronós com a conseqüència de l'augment del consum i de diverses avaries que han afectat les canonades de la xarxa d'abastament d'aigua.

Durant l'estiu, la presència de manganès a l'aigua de Tossa s'ha incrementat, i ha tornat a sortir de color marronós, tot i els filtres que va instal·lar el consistori l'any passat. Aquest fet ha provocat una allau de queixes a l'Ajuntament i a la concessionària, SAUR, per part de veïns de la població, que creuen que una població turística ha de garantir la qualitat de l'aigua als seus clients. A més, molts turistes també han demanat informació al consistori sobre la potabilitat de l'aigua.

En vista d'aquests fets, l'Ajuntament de Tossa ha editat un ban informatiu que s'ha distribuït per la població, i en el qual es reconeix que aquest estiu l'aigua ha tornat a sortir de color marronós, per l'augment de la presència de manganès. «No podem negar que és veritat que alguns dies l'aigua ha sortit a les aixetes de color terros; no s'hi valen excuses, perquè efectivament és així», diu l'alcalde de la població, Teim Zaragoza, en el ban. Tot i així, en l'escrit s'assegura que l'aigua és potable i s'atribueix el seu enterboliment a un augment del consum i a diverses avaries que s'han produït a la xarxa de subministrament.

Segons l'alcalde, amb la instal·lació, l'any passat, de filtres s'ha aturat l'acumulació de manganès a les canonades, però no s'ha eliminat el que ja hi havia, i per això quan hi ha un augment del consum o problemes en una canonada durant uns dies l'aigua surt bruta. «L'aigua arriba bruta a Tossa, però quan es canvia el ritme per augment del consum i quan hi ha avaries es renou. L'aigua i, inevitablement, surt el pòsit de manganès de les canonades embrutant l'aigua», va explicar Zaragoza.

Esforç del consistori ■ Teim Zaragoza va destacar l'esforç fet pel consistori per solucionar el problema de l'aigua, va demanar «paciència i confiança» als tossencs fins que es construeixi la planta potabilitzadora de Tossa i Lloret. «Hem fet un extraordinari esforç d'urgència hem col·locat tot allò de què la tècnica disposa en casos com el nostre, i ara fem un esforç econòmic construint la planta potabilitzadora», va afirmar Zaragoza. En aquest sentit, l'alcalde va instar la Junta d'Aigües a licitar aquest o aquest aquist mateix any per

Teim Zaragoza

poder solucionar definitivament el problema del manganès. Tot i així, Zaragoza va mostrar-se confiat que la qualitat de l'aigua de

Tossa millorará a l'hivern amb la neteja de les canonades i amb la propera entrada en funcionament del dipòsit del coll de la Palomera. Aquest dipòsit de reserva, amb capacitat per a 15.000 metres cúbics d'aigua, farà que el pòsit de manganès es dipòsit al fons i ho disminuirà la presència d'aquest element.

Malgrat tot, l'alcalde va reconèixer que cada cop que hi ha una avaria o un tall de subministrament l'aigua sortirà temporalment bruta. «Cal tenir en compte que la situació seria pitjor si no haguessim instal·lat els filtres, i sembla que hi ha hagut un cop de volgut emprendre el problema», va assegurar Zaragoza.

L'aigua de Tossa està afectada des de fa anys per problemes derivats de l'elevada presència de manganès —té qualitats similars al ferro, que es rovella quan entra en contacte amb el color, i això fa que les partícules adoptin un color marronós—, que han provocat les queixes reiterades dels veïns i hotelers de la població. A més, l'estiu passat els diversos grups municipals van mantenir un entornament arran d'aquest tema, intercanviant-se acusacions.

Les quotes mensuals de la llar d'infants de Tossa s'apugen un 63 per cent

L'Ajuntament pretén reduir el dèficit del servei i la càrrega municipal

DOLORS GORDILS ■ Tossa de Mar.— L'Ajuntament de Tossa de Mar ha incrementat un 63,4 per cent la quota mensual de la llar d'infants amb l'objectiu de reduir el seu dèficit i la despesa municipal. El regidor d'Ensenyament, Antoni Macaya, va assegurar que el con-

sistori no pot assumir totes les despeses que genera la guarderia i va explicar que la fórmula triada per finançar-la reparteix les despeses a parts iguals entre l'aportació municipal i la dels pares. L'Ajuntament té previst reunir-se la setmana vinent amb els pares afectats per tractar aquest tema.

La quota mensual de la llar d'infants de Tossa cotarà 5.000 pessetes més que el curs anterior, passant de 8.000 a 13.000 pessetes mensuals. Segons un estudi elaborat per l'Ajuntament, el cost previst per a la guarderia aquest any és de poc més de 21 milions de pessetes, 18 dels quals s'han de reparar entre l'aportació municipal i la dels usuaris del servei. La resta, 2 milions i mig, la subvencionarà el Departament d'Ensenyament de la Generalitat.

El regidor d'Ensenyament, Antoni Macaya, va explicar que la conclusió d'aquest estudi és que per reduir el dèficit de la llar i poder disminuir l'aportació municipal és necessari augmentar les quotes dels pares. «Els serveis públics s'han d'autofinancar en la mesura que sigui possible i així és necessària una nova manera de reparar les despeses del servei municipal», assegura el regidor en una carta adreçada als pares per informar-los de l'augment. El finançament definitiu preveu reparar els costos a parts iguals entre l'Ajuntament i els usuaris, amb 9 milions cadascun.

Antoni Macaya va justificar aquest augment al·legant que el consistori «ha de racionalitzar les

Antoni Macaya

despeses» si vol reduir el dèficit municipal. Segons Macaya, «no és lògic que l'Ajuntament destini més de 20 milions a la guarderia i en canvi només en dediqui 1 a la promoció turística, base eco-

nòmica de la població». En aquest sentit, va explicar que el consistori no pot suportar el cost de la llar d'infants sense incrementar el deute municipal. El regidor d'Ensenyament va assegurar que el consistori negociarà amb els pares la possibilitat de millorar els serveis com a contraprestació per aquest augment. Una de les possibilitats plantejades és ampliar l'horari de la llar.

Macaya va demanar la comprensió de tots els tossencs tant «els pares que hauran d'afrontar les despeses com els que sense tenir fills a la llar poden pensar que l'aportació municipal és excessiva». L'Ajuntament ha enviat una carta informativa a tots els afectats i té previst celebrar diverses reunions per tractar aquest tema. Segons el regidor d'Ensenyament, alguns pares ja han protestat per l'increment, però confia arribar a un acord satisfactori entre les dues bandes. A banda de l'augment, la supressió del servei de menjador per manca d'inscripció i la manca de contraprestacions són les principals queixes efectuades. La llar d'infants té en actualitat un total de seixanta nens i vuit monitors, i fa anys que és deficitària.

Des joves de nacionalitat alemanya, que duïen al seu equipatge roba amb inscripcions d'aigües braves, van segrestar a Tossa de Mar una dona de Valldorreda, i van agredir amb un pal i la van arro-

jar que amb una motoneta i van pujar pel coll de la muntanya (1.000 metres). La dona, que estava després de ser agredida, va ser alliberada a les 11 del matí i enviada a Sant Feliu de Guírdia.

La dona, que estava després de ser agredida, va ser alliberada a les 11 del matí i enviada a Sant Feliu de Guírdia.

Dos joves segresten una dona a Tossa, l'agredeixen i 4 hores després es pot escapar

Va entrar a la Policia Local de Sant Feliu i els homes que la seguien van ser detinguts

Els agressors, que són alemanys, l'amenagaven de matar-la fent-li senyals i dibuixos

Un dels participants en el concurs de l'any passat. Foto: LLIBERT TEIXIDÓ

Tossa s'omple d'artistes amb motiu del Premi Internacional de Pintura Ràpida

En el certamen, que se celebra demà, hi participaran més de 200 pintors

Laura Juanola ■ Tossa de Mar.— El XXXIX Premi Internacional de Pintura Ràpida de Tossa se celebrarà demà amb la participació de més de 200 artistes, principalment de comarques gironines i barcelonines, que in-

tentaran copiar els encants d'aquesta vila. En aquesta edició es repartiran diversos premis, entre els qual hi ha el que concedeix l'Ajuntament, de 200.000 pessetes, i el premi especial de la Conselleria de Cultura de la Generalitat, de 180.000 pessetes.

Perquè l'any vinent es pugui veure la representació de la llegenda, l'Associació d'Amics de Tossa Club Unes- com disposa de la col·laboració del matrimoni luxemburguès Geiben. La parella, actualment jubilada, es va dedicar professionalment al món dels titelles durant molts anys. Els maresos s'immanten amb la història i es construeixen els titelles. Els Geiben són ara els responsables d'ensenyar els secrets d'aquests ninots a cinc joves que s'hi han interessat.

De moment, els joves prenen part en l'espèctacle que el matrimoni Geiben representava per Europa, i quan en algun moment comencen a assajar Xisenei de so m'ha cana. Els titelles que estan utilitzant en els assajos són veritables obres d'art que els Geiben han construït, encara que per excel·lència en Xisenei d'arran de fer nous titelles adaptats a l'obra.

Durant els mesos d'estiu el projecte està gairebé aturat perquè els joves tossencs tenen massa feina amb la temporada turística, però també l'estiu es reprendrà el projecte. Susanna Ferrer, una de les noies que està aprenent a manejar els ti-

telles, explica que dominar un d'aquests ninots no és tan fàcil com pot semblar a primera vista. «Sobretot l'emboliqueig quan has de pensar el que diu el personatge alhora que has de moure el titella, llavors o bé el titella para i no mou, o bé es mou i no parla», assegura.

Tot i les dificultats, el món dels titelles ha encalcat els joves, que ja han començat a pensar com seria el ninot que cadascun construirà. La intenció de l'entitat organitzadora és que d'aquí a uns mesos els cinc joves puguin ensenyar a manejar els ninotins als escolars de Tossa que ho desitgin.

Maria Eugènia Serrat, presidenta de l'entitat, explica que el projecte té més dificultats de les que sembla

La vella d'aprenent, amb l'ex-professionista luxemburguès Geiben en primer terme. Foto: LLIBERT ROMERO

vis des de fora. Els integrants del projecte necessiten més col·laboradors per fer decorats, per construir els titelles i per conèixer amb els anys del poble, els millors convedors del llegendarí propi de Tossa. L'entitat no només preveu la representació de l'obra per als tossencs, sinó que també prepara versions per turistes.

El projecte preveu instal·lar la nova gossera en uns terrenys propers al seu emplaçament actual, a uns cent metres seguint el camí del refugi d'animals. La gossera comarcal tindrà capacitat per a 40 gosses, que tindran gàbies individuals, i una zona d'allament per als animals en situació de quarantena. Segons la memòria del projecte, es construirà una tanca perimètrica i quatre dependències auxiliars —cuina, magatzem, despatx del veterinari i sala de dietetes— destinats al personal del refugi.

El Consell Comarcal de la Selva invertirà 31 milions per construir una nova gossera a Tossa

DOLORS GORDILS ■ Tossa de Mar.— El Consell Comarcal de la Selva té previst invertir l'any vinent 31 milions de pessetes per construir una gossera comarcal a Tossa de Mar, que substituirà l'actual refugi d'animals que hi ha en aquesta població. Amb aquest nou equipament es garantirà la continuïtat del servei de recollida d'animals comarcal, que perillava per manca de pressupost, i de la tasca iniciada anys enrere per l'Associació Protectora d'Animals i Plantes de Tossa.

El refugi que hi ha ara a Tossa està dirigit per la presidenta de l'Associació Protectora d'Animals i Plantes de Tossa, Chari Cruz, que ja fa anys que reclama aquesta nova gossera al consell comarcal i a l'Ajuntament, i subvencions per al seu funcionament —en els darrers anys s'ha mantingut gràcies als donatius de la població—. Degut a aquestes deficiències, Chari Cruz va anunciar en diverses ocasions la seva intenció d'abandonar el servei de recollida comarcal, que es va iniciar l'any 1990, i de sacrificar els animals del refugi perquè no se'n pot fer càrrec. Actualment, el refugi d'animals també acull gats.

El pla de condicions del projecte fixa la capacitat màxima de la planta en 40.000 metres cúbics d'aigua diària, 10.000 dels quals s'abastaran al consell comarcal i 30.000 al de Tossa. L'enginyer de l'obra, Josep Solé, va assegurar que el projecte té un cost total de 31 milions, dels quals 21 corresponen al consell comarcal i 10 a l'Ajuntament de Tossa. El projecte té un preu total de 798 milions de pessetes i s'adjudicarà aquest any i té un pressupost de 798 milions.

La potabilitzadora de Tossa i Lloret podria funcionar provisionalment l'estiu vinent

L'obra de millora de l'aigua s'adjudicà aquest any i té un pressupost de 798 milions

DOLORS GORDILS ■ Tossa de Mar i Lloret de Mar.— La planta potabilitzadora de Tossa de Mar i Lloret de Mar, que té un pressupost de 798 milions de pessetes, s'adjudicà aquest any i té un pressupost de 798 milions. El pla de condicions del projecte fixa la capacitat màxima de la planta en 40.000 metres cúbics d'aigua diària, 10.000 dels quals s'abastaran al consell comarcal i 30.000 al de Tossa. L'enginyer de l'obra, Josep Solé, va assegurar que el projecte té un cost total de 31 milions, dels quals 21 corresponen al consell comarcal i 10 a l'Ajuntament de Tossa. El projecte té un preu total de 798 milions de pessetes i s'adjudicarà aquest any i té un pressupost de 798 milions.

El pla de condicions del projecte fixa la capacitat màxima de la planta en 40.000 metres cúbics d'aigua diària, 10.000 dels quals s'abastaran al consell comarcal i 30.000 al de Tossa. L'enginyer de l'obra, Josep Solé, va assegurar que el projecte té un cost total de 31 milions, dels quals 21 corresponen al consell comarcal i 10 a l'Ajuntament de Tossa. El projecte té un preu total de 798 milions de pessetes i s'adjudicarà aquest any i té un pressupost de 798 milions.

El pla de condicions del projecte fixa la capacitat màxima de la planta en 40.000 metres cúbics d'aigua diària, 10.000 dels quals s'abastaran al consell comarcal i 30.000 al de Tossa. L'enginyer de l'obra, Josep Solé, va assegurar que el projecte té un cost total de 31 milions, dels quals 21 corresponen al consell comarcal i 10 a l'Ajuntament de Tossa. El projecte té un preu total de 798 milions de pessetes i s'adjudicarà aquest any i té un pressupost de 798 milions.

EL SUPLEMENT

MONOGRÀFIC DE LA REVISTA TURISSA. NÚMERO 3. DESEMBRE DE 1995

Un any a Tossa

En acabar el 1995, pensem que és positiu recordar el que ha estat notícia dins el dia a dia d'aquest any. Per això, la revista Turissa, trencant la tradició de la seva regular publicació per Sant Vicenç, Sant Jordi, Sant Pere i Sant Grau, enguany treu al carrer un "ESPECIAL CAP D'ANY", on us volem donar a conèixer tot el que ha estat notícia durant aquest any.

Pel Nadal de 1994, el Grup de Teatre Xixanet va escenificar, a la Capella de Sant Miquel, Els Pastorets de Josep M. Folch i Torres.

Els premis del Concurs de Centres Nadalencs van ser:

Primer premi, Pepi Paniello

Segon premi, Montserrat Nadal

Tercer premi, Carme Nualart;

i els de Concurs de Pessebres:

Premi especial, Joan i Gemma Navarra

Primer premi, Nil Santané

Segon premi, Pastisseria Neras

Tercer premi, Anna Camps.

Els Reis d'Orient arribaren per segona vegada per mar.

El Pelegrí de 1995 fou Miquel Àngel Almendros i va estar acompanyat en el seu pelegrinatge per 1.119 persones.

Per la Festa Major de Sant Vicenç, es va organitzar a la Casa de Cultura l'exposició "Sant Sebastià vist per..." i a la Pinacoteca Municipal, l'exposició "El dia més lluït", amb retrats de casament de tossencs i tossenques.

Es va proclamar com a Pubilla de Tossa per aquest any na Marta Nualart i Lleonart, i com a Hereu en Josep Torrent i Gelmà.

Les festes de Carnaval van ser lluides i van comptar amb gran participació popular. Va guanyar el concurs la rua "Colla del Mississipi".

El Diumenge de Rams es va inaugurar a la Pinacoteca Municipal l'exposició Tossa i la Setmana Santa, exposició monogràfica sobre les tradicions tossenques de Setmana Santa.

Hospitals de Catalunya

El sant Hospital de Tossa

per
I. MELÉ

DEL primitiu hospital de Tossa, encara que en runes, en queden algunes restes a la Vila-vella que donen idea d'allò que fou. Pel seu poc espai, sembla inversemblant que fos destinat a alberg de malalts, si bé es titulava *Hospital de pobres peregrins*. Aquesta denominació podria fer suposar que servia d'estatge de peregrins transeünts; però en altres còpies de documents, que tinc en el meu arxiu, de l'any 1639, consta amb els noms d'*Hospital de la Vila de Tossa* i *Hospital de pobres, de la vila*, la qual cosa indica que servia d'alberg per a malalts.

Estava situat al carer Major, tenint pati i hort.

Aquests dos extrems avui no poden precisar-se per les construccions posteriors que s'han fet al voltant de l'esmentat edifici.

Fou pres l'acord, pels Jurats, en el Consell que tingueren el 20 de gener de l'any 1625, de què poguessin aplicar un ducat, que existia en *lo basset* de Sant Sebastià, a obres de dit Hospital... "atenent a la necessitat i pobresa en què es trobava" (Notari Castelló, manual del susdit any).

No pot precisar-se la data de la seva fundació; puix que aquest és el primer document que parla de l'esmentat Hospital i si solament podem dir que per aquella data ja existia.

Els Administradors eren nomenats anualment pel Municipi, no podent precisar-se els recursos amb què contava, ja que no hi ha cap document que en parli.

Fou venut per l'Estat en virtut de la Llei de Desamortització.

És molt possible que per la seva petitesa i la manca de recursos per al seu sosteniment deci-

dís, del magnànim tossenc En Tomàs Vidal i Rey, la pietat i caritativus sentiments del qual palesaren amb obres religioses i benèfiques, a què pensés en la fundació d'un nou hospital.

Vingut d'Amèrica amb una regular fortuna, guanyada amb la seva activitat, intel·ligència i constància en el treball, esmerçà la major part dels seus cabals, en els últims anys de la seva vida, en obres de pietat i beneficència les quals li feren conquerir l'apreci i consideració de tots els veïns, particularment dels indigents.

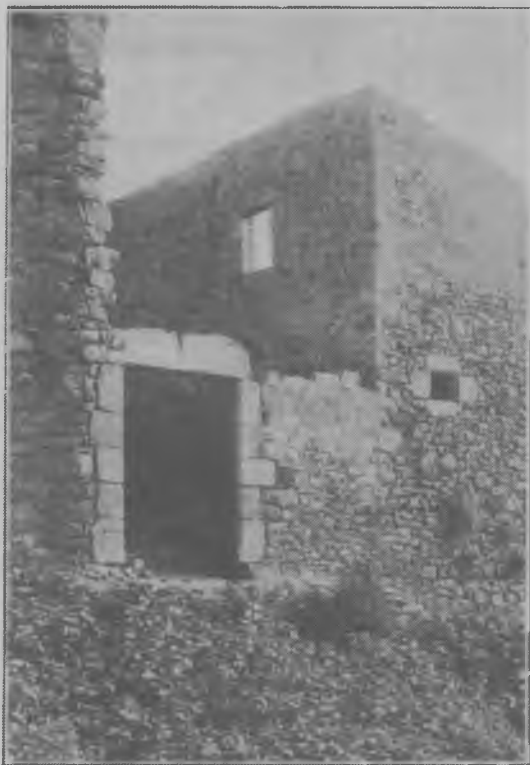
El document més interessant de la seva fundació no porta data, però si la signatura autògrafa del benemèrit patrici En Tomàs Vidal i Rey, que, per causes que s'ignoren, no pogué veure realitzat en vida el seu projecte, havent-lo d'encarregar a un dels seus pròxims parents.

L'esmentat document, copiat amb les seves incorreccions ortogràfiques del llenguatge, diu això que segueix:

"A los Sres. Bayle y Regidores de la Villa de Tossa, en nombre, y como representando el Comun de dicha villa, hago saber, y pongo en noticia yo el Sr. D. Thomas Vidal y Rey, que tengo devoción, y voluntad de fundar, y erigir en dicha villa un Hospital, para el alivio, acogimiento, y asistencia de todos los pobres enfermos habitantes de dicha villa y término de Tossa, con los pactos, y condiciones siguientes.

"Primeramente hago saber, que para la construcción de dicho Hospital solo quiero emplear 13,500 ll. para lo que será necesario seme añale, sitio bueno, comodo, y capas para dicha fábrica, en que amás de la abitación de los pobres

HOSPITALS DE CATALUNYA

Runes del primitiu Hospital

EL SANT HOSPITAL DE TOSSA

Corredor del pati que condueix a la Capella

Làpida de marbre que hi ha sobre la pica d'aigua beneïta de la cape-

lla dedicada al fundador d'aquest Sant Hospital | En Tomàs Vidal

enfermos, y Ospitalero, quiero haya lugar para collocar un altar para rezarse Misa, un quarto decente para un Clerigo, para la acistencia espiritual de los enfermos, y un poco de huerta para poderse cultivar en ella cantidad de hierbas medicinales, y particularmente aquellas necesarias para los remedios más usuales.

"Item. Construido dicho Hospital daré ocho camas guarnecidas, con todo lo necesario para el uso, y comodidad de los pobres Enfermos.

"Item. Daré 2500 ll. para que se emplean en renta para dicho Hospital, que esmersadas á Cen-zal produzcan anualmente 615 ll. las que quiero sirban para costear las medicinas, alimentos, y limpieza de los enfermos, y si por no haverlo sobrasse, los Administradores podran emplear-las en aquello que sea mas util á dicho Hospital.

"Item. Costeara el Altar, que quiero se collo-que, con la imagen de S. Miguel, y Almas del Purgatorio, bajo cuya proteccion, y título quiero erigir dicho Hospital, y en dicho Altar, quiero se celebra el Sto. Sacrificio de la Misa todos los Domingos, y dias de fiesta a las ocho, de la ma-ñana, para que los enfermos que quieren, y pue-den tengan la comodidad de oirlas, las que quie-ro se celebran en sufragio de las almas del Pur-gatorio, con un responso al pie de dicho altar re-zado, antes de quitarse la Casulla el Celebrante, y el rosario que se diga todos los dias ala tarde, y para limosna de cada una de dichas Misas, y Responsorio, y rosario, quiero se den 11 ll. tres dineros que para costearlo daré 1250 ll. afin de que se presten a cen-zal, y su producto sirva para dicha limosna. Tambien daré lo necesario, para-que se puedan celebrar dichas Misas, esto es Cal-liz, paterna, Campanilla, Vinagreras, y plato de plata dorado, misal, Casulla, Camisa, Amito, etc. y una Campana para tocar á Misa silo permita su Illma. el Sr. Obispo de Gerona.

"Item. Quiero que el Administrador, ó Ma-yordomo Mayor por si solo nombre y puede nom-brar el Clerigo, que mejor le parezca para la ce-lebración de las Misas de dicho Hospital, y acistencia de los pobres enfermos.

"Item. Quiero durante mi vida ser Adminis-trador ó Mayordomo Mayor, y despues de segui-da mi muerte, quiero lo sea mi mas cercano pa-riente, que haga su abitación en dicha villa de Tossa, con tal, que no sea Regidor que para en-tonzes lo sea otro qualquiera cercano pariente, y

juntamente quiero sean Administradores, ó Ma-yordomos, todos los descendientes de mi sobri-no D. Gerardo Vidal y Ferro quienes cuidaran del cobro de las rentas de dicho Ospital, y al ca-bo del año daran quenta al Mayordomo Mayor y despues todos juntos la daran al Sr. Bayle, y Regidores, que lo sean de dicha villa de Tossa, que deberan abonar siendo legitimas, sin mas. No queriendo, que de ningun modo, ni manera, pueda otro alguno compellirles, á dar dichas quantas, por ningun motivo solo si deve sugetar-se a la aprobacion, y visita del Ordinario quien estan sujetas todas las causas pias.

"Item. Despues de todas cosas, quiero para mi, y los míos mandar fabricar una tumba al pie del Altar. Lo firmo = Thomas Vidal y Rey."

Més avall hom troba escrit al marge (fet de puny i lletra del mateix Vidal) aquestes ratlles:

"Y quiero se solecite ante todo licencia del Sr. Obispo y que se pueden enterrar los muertos y que aia Sacramento."

Instituït marmessor testamentari el seu nebot En Grau Vidal i Ferro i complint les disposicions del seu oncle, s'instituï i fundà un hospital per a recollir primerament els pobres de la vila, i si sobressin rendes servissin per al recolliment dels malalts forasters.

Vet-aquí alguna de les clàusules de dita funció:

Primera: Que el fundador podrà esmerçar les quantitats que cregui necessàries per a la compra del terreny, construcció i utensilis propis de l'hospital.

Segona: Que l'administració, regisme i govern dels susdit hospital, així com la percepció i aplicació de rendes, fossin a càrrec de l'esmentat marmessor, durant la vida, i després dels seus fills i descendents perpètuament, de grau en grau, preferint el major al menor, al Beneficiat o beneficiats de l'Hospital, amb l'obligació de retre comptes anualment a l'hereu de dit marmessor, Rector i Obrer major, amb un sou de dues lliures per cada oïdor de comptes.

Tercera: Que l'Administrador i els seus successors poguessin cobrar els salaris de ral per lliura de ço que es cobrés i juntament tenir i constituir de les seves pròpies despeses un procurador o actor per a l'exacció i cobrament de rendes.

Quarta: Que pogués vendre els béns immobles

que tenia el difunt En Tomàs Vidal i Rey i esmerçar el líquid a fur de censal o per als fins abans exposats.

Cinquena: Donant el cas de què algun any no s'esmercessin les rendes de l'Hospital, passessin a engruixir-se les mateixes.

Sisena: Que el susdit Administrador pugui destinar anualment les quantitats que cregui necessàries per a gratificació del Metge, Cirurgià i Apotecari que servissin a l'esmentat Hospital.

Setena: També podrà nomenar una o diverses persones per al servei de l'Hospital i els malalts, amb la remuneració que li sembli convenient i amb la facultat per a variar-les.

Finalment es reservà la facultat de mudar o variar aquesta disposició en quant a nomenament d'Administrador, règimen i facultats i d'afegir allò que cregués més convenient a la conservació i utilitat de dit Hospital.

El mateix marmessor En Grau Vidal i Ferro, seguint la voluntat del seu oncle En Tomàs Vidal i Rey fundà i dotà l'any 1765 dos beneficis per a l'Hospital. I més tard (1772), en fundà i dotà dos més: l'un sota la invocació de Sant Miquel Arcàngel de la fundació del qual copiem el següent important

"Item: perquat amb la fundació que inseguint la voluntat de dit difunt D. Thomàs Vidal y Rey, mon Oncle feu del sobre dit Hospital de la Vila de Tossa sobrecalendat me reservi per tots los dies de ma vida natural la general administració, regimen y govern de aquell, percepció y distribució de sas rentas; Persó inseguint lo thenor del previngut en lo referit acte de fundació, dispo que luego desseguida la mia mort, succehescan a est carrech de la Administració, regimen y govern del mateix Hospital los obtentors dels referits dos Beneficis, alternant entre si aquell y aportantse los Comptes lo un any per un, y lo altre any per lo altre; Y que a la fi de quiscun any degan y sian abligats en donar y presentar los mateixos comptes a mon hereu y bens tenint universal en la Casa de sa propia habitació, si la tindrà en la mateixa vila de Tossa, al Rent. Rector y al Obrer major secular que per temps seran de la iglesia parroquial de dita vila de Tossa per estefecte per mi elegits ab dit acte de fundació del sobredit Hospital; Y que per lo cas que pot succehir que los sobredits eneficiats no habiten en dita vila de Tossa, o no tinguin la eda* com-

plerta de vint y cinc anys, en lo qual cas no podran ser administradors de dit Hospital; Per só ara per a les hores dispo que mon hereu y successor dega anomenar administradors del mateix Hospital una persona de integritat, legalitat i de satisfacció pera cuidar de la Administració de aquest fins a venir lo temps que los dits beneficiats hagen complerta edat de vint y cinc anys o fixin sa habitació en dita vila de Tossa, ab declaració que lo mateix dega observarse en lo cas de que sia sols un de dits beneficiats ordenats en Sagrats ordres, que en tal cas deurà administrar lo any que li corresponga, y en lo altre cas que correspondrà al beneficiat no ardenat deurà igualment mon hereu anomenar en son lloch una Persona per la referida administració en la conformitat, que sobredisposat. obligant emperò a tots los que tingan dita administració que en virtut de esta disposició quedien tinguts y obligats en donar quiscun any comptes en lo modo sobredit havent de entregar cada any effectiu lo requiquato dels mateixos comptes a dit mon hereu a fi que est destine lo diposit o paratge a on degan depositarse a fi de esmersarse, o altremet aplicarse a obres y utilitat del mateix Hospital a correguda y disposició de dit mon hereu no podent empero sens consentiment ni disposició del quals dits Beneficiats o administradors del mateix Hospital expandir extraordinariament quantitat alguna de las redes de aquell sinó solament las que en quiscun any seran necessaries per la manutenció y conservació del mateix Hospital y bona y total administració dels malats de aquell; Y per quan ab lo sobrecalendat acte de fundació del mateix Hospital me reservi també la facultat de senyalar lo salai de dits Beneficiats, que deirán alternativament administrar las rentas y productos del mateix Hospital, y altres que tindran lo carrech de sa administració; Persó usant de dita facultat ara per quant vinga lo cas de entrar dits dos Beneficiats, o altres en la dita administració los senyalo a aquell de dits dos Beneficiats o altre que estarà en la actual administració per son salari dos sous per Lliura de totas las entradas y aixidas; Y en atenció de que dit mon hereu quiscun any deurà aplicarse en lo examen, aprovació y definició de dits comptes y cuidado particular que deurà tenir de la aplicació se donarà a las rentas de dit Hospital, y que no se gasten sens necessitat partidas extraordinarias

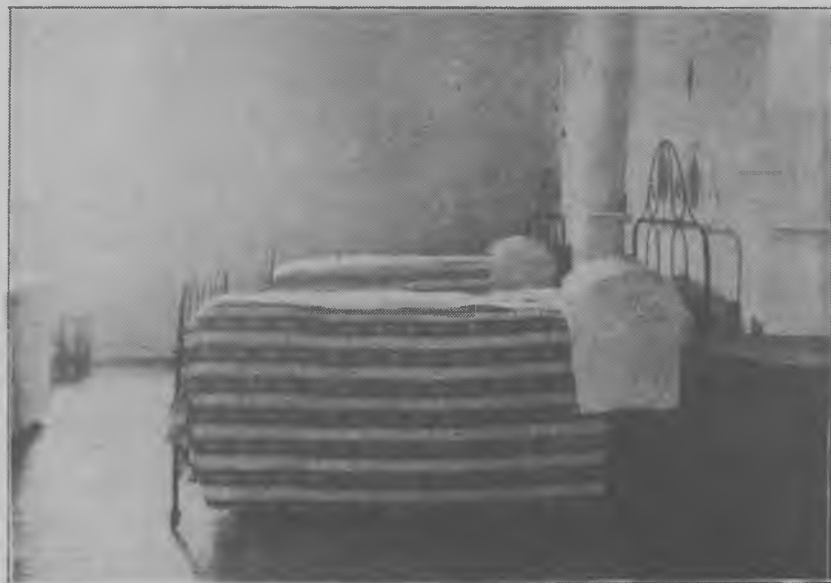
HOSPITALS DE CATALUNYA

EL SANT HOSPITAL DE TOSSA

*Vista parcial
de la façana*

*de la
Capella*

*Aspecte parcial d'una
de les sales destinades
a malalts*

com y també en que los administradors procurian la conservació de dites rentas daurà consumir no poc temps e impendir molt treball, persó vull y dispo que dels dits dos sous pera Lliura de todas las entradas y aixidas sia donat cada any a mon hereu un sou per lliura lo dia de passarse y definirse los comptes quedant lo altre sou tant a las entradas com a las aixidas a utilitat del Beneficiat que haurà administrat en aquell any o a la Persona que en son cas quedarà anomenada en lloc del dit Beneficiat que no podrà administrar com sobre queda referit.” (Arxiu de

més arriba per l'admissió d'algun malalt d'urgència i per la conservació de l'edifici que ara està a càrrec de les “Hermanas Terciarias Regulares de Nuestra Señora del Carmen”, les quals hi tenen molta cura.

Malgrat la seva antiguitat, amb una despesa relativament petita podria transformar-se en totes les bones condicions dels hospitals moderns.

L'edifici, que és un dels millors de la vila, consta de Capella, planta baixa, primer pis i jardí. A la planta baixa hi ha un pati amb un pou al

Vista general de l'Hospital de Tossa

la Cúria del Vicariat, llibre 19 de Dotalies o fundacions de beneficis, pàg. 88 i següents.)

Durant alguns anys fou administrat pel Municipi, però, més tard, el Tribunal Contenciós-Administratiu nomenà un descendent del fundador que és l'actual Patró, essent, per tant, un Hospital de Patronat particular.

Segons tradició les rendes que deixà el fundador junt amb d'altres que s'hi afegiren (particularment de censos) n'hi havia per al sosteniment de set malalts. Però, actualment, per desídia o per altres causes, és tan migrada la renda que no-

mig, una gran cuina i menjadors. Un dels corredors comunica amb la Capella. Al primer pis també són espaiosos els corredors que donen accés a múltiples habitacions que hi ha, i la sala que avui serveix per als malalts, donada la poca concurrència, és sobrerament suficient.

La Capella és molt esvelta, rematada amb una gran cúpula. Els altars són tots d'estil barroc, essent el més notable el major al qual hi ha la imatge de Sant Miquel, patró de l'Hospital. En la sagristia encara es guarden alguns dels objectes que esmenta el fundador, entre ells: el calze,

canadelles d'argent daurat amb repujats molt artístics. En el paviment hi ha la llosa d'una fossa amb aquesta senzilla inscripció:

“SEPULTURA DE D. THOMAS VIDAL Y REY FUNDADOR DE EST ST. HOSPITAL Y COHOFUNDADOR GARAU VIDAL Y FERRO SON NEBOT. ANY 1773.”

Sobre la pica d'aigua beneita, una làpida de marbre commemora la mort del seu fundador, i diu així amb les incorreccions:

“BUI DIA 4 ABRIL 1764 MORI D. THOMAS BIDAL Y REY FILL DE ESTA VILA DE TOSSA FUNDADOR DE AQUEST SANT HOSPITAL COOFUNDADOR SON NEBOT GRAU BIDAL.”

S'ignora el nom de l'arquitecte que la ideà, però no el del mestre de cases que el construï, puix que el document que copiem a continuació ens diu pla bé que fou de Barcelona nomenat Manuel Pujó:

“Jo Manuel Pujó, Mestre de cases de la ciutat de Barcelona de mon grat y certa sciencia confesso y regonech à Garau Vidal y Ferro comerciant de la vila de Tossa Bisbat de Gerona com a Manumassor del qº D. Thomàs Vidal y Rey son oncle lo die de son obit en dita vila domiciliat y en eix nom ADR del St. Hospital per ell com à Mr. predit en la present Vila fundat que

me ha donat y pagat part ja antes de la firma de la present y part comptant realment y de fet en presencia del Not. y testimonis baix escrits la quantitat de Mil dos centas trenta y una lliura sis sous y sis diners moneda bar. procehidas dels bens y redits de dita Manumissoria y ditas son per totas las obras ó Milloras he fetas ab consentiment de dit Sr. Manumissor à mes de las expressadas en dit Aciento tant en la construcció de dit Sto. Hospital com y en en la Iglesia ó Cap de aquell; Y aixi renunciant à la excepció de dit diner no comptat no hagut y no rebut de dita cosa no ser aixi ya tot dol frau y engany li fas y firmo la present Apocha de dita quantitat pagada. Feta fou y firmada la present Apocha en dita Vila de Tossa als Catorsa dies del Mes de Agost de Mil setcents Setanta i tres.—Essent présents per testimonis Baldiri Juana Cirugià y Pere More y Parot Comerciant los dos de la referida vila de Tossa à estas cosas cridats y pre-gats.—Y lo dit confessant al qual Jo lo Not. baix escrit fas fée conech ho firma de sa propia;= Manuel Pujó.—En poder de mi Jaume Axandri Not.”

Moviment de malalts a l'esmentat Sant Hospital:

Des de l'any 1903 fins a l'actual de 1928 hi han estat cuidats 101 malalts.

Quan el reumatisme apreta, l'Antiphlogistine consola per mitjà del calor que produeix i sosté

En tot allò que la Ciència Mèdica abasta, no es coneix un veritable guariment del Reumatisme. Diu Osler: "Les aplicacions calentes són calmants", per això quan el Reumatisme apreta, particularment en les conjuntures i els múscles, el calor perllongat que l'Antiphlogistine genera per si mateixa, produeix un grat alleujament.

Apliqui's l'Antiphlogistine calenta i en gruixuda capa.

tot el més calenta que el malalt pugui suportar-la. Quan estigui en posició i tapada amb un embenament ajustat de mane-

ra còmode, l'Antiphlogistine produirà i mantindrà el calor fins un període de vint-i-quatre hores.

L'explicació científica d'aquest procediment està en l'acció que té damunt els fluids dels teixits la gran proporció de glicerina que conté l'Antiphlogistine, la qual al combinar-se amb aquells desenrotlla calor.

No pretenim de què l'Antiphlogistine guareixi el Reumatisme, però si calma el seu dolor, la qual cosa ja és un gran alleujament pel pacient.

Permeteu que us trametem la nostra literatura explicativa.

The Denver Chemical Mfg. Company

No a-York, EE. UU. d'A.

Laboratoris a Londres, Sydney, Berlín, París,
Huenos Aires, Barcelona, Montreal, Mèxic.

Antiphlogistine
TRADE MARK

"Promou l'Osmosi"

Agents exclusius de venda per a tota Espanya:

DR. ANDREU I FILLS

Folgaroles, 17

BARCELONA

Per les Jornades Culturals de Sant Jordi es van celebrar a la Casa de Cultura "Els 100 anys de cinema", amb una conferència de Tomàs Mallol i la projecció que van fer a París el 28 de desembre de 1895 els germans Lumière, tal com es feia aleshores, acompanyada amb piano. També es va organitzar un cicle de pel·lícules filmades a Tossa.

Per Sant Jordi, el Grup de Teatre Xixanet va escenificar a la Sala de Festes el Ruedo l'obra "Don Pere d'Aragó", de Silvestre Perassa; i la Coral Tossenca conjuntament amb la Cobla Ciutat de Girona van celebrar a l'Església Parroquial un gran concert de sardanes i música catalana.

En el Concurs de Rams de Flors, les guanyadores van ser:
Primer premi de flors de bosc, Rosa Puig
Segon premi de flors de bosc, Montserrat Aragay
Tercer premi de flors de bosc, Montserrat Nadal
Primer premi de flors de jardí, Pepi Paniello
Segon premi de flors de jardí, Dolors Pujol
Tercer premi de flors de jardí, Nuri Parades.

Seguint el que ja és una tradició, l'últim diumenge d'abril es va celebrar l'Aplec de la Mare de Déu de Gràcia.

El 28 de maig es van celebrar les eleccions municipals. Els resultats obtinguts a Tossa van ser:
CiU: 1.134 vots, PSC: 745 vots,
AET: 419 vots, PP: 71 vots.

Per la diada de la Santa Creu, es va celebrar el Concurs de Creus de Flors i els guanyadors van ser:
Primer premi, Jordi Pérez
Segon premi, Joan Navarra
Tercer premi, Josep Maria Trebejo.

El 3 de juny es va organitzar la Cantada d'Havaneres a Es Racó, que va ser més concorreguda que mai. L'endemà, amb la sardinada, la S.D.P.M. Turissa va donar esmorzar a tot Tossa i a centenars de visitants.

El dia 15 es va celebrar la festivitat del Corpus i en el Concurs de Catifes guanyà el primer premi el carrer del Socors.

La Festa Major de Sant Pere s'obrí amb el pregó del mossèn Jaume Reixach. El dia de Sant Pere vam tenir amb nosaltres la cobla de l'orquestra Selvatana que per segon any consecutiu ve fer una serenata a la porta de l'Església. El dia 30 es va organitzar un homenatge al ram de l'hostaleria, en el qual l'Ajuntament va donar diplomes als hotelers més antics de la vila i l'endemà, va tenir lloc la cerimònia d'hissada de la Bandera Blava i es va cloure la festa amb focs artificials.

La festa d'enguany també es va caracteritzar per les exposicions d'artistes locals. A la Pinacoteca Municipal van exposar el Col·lectiu SOM 6, integrat per Emili Colomé, Rafel Lores, Alonso Mariñas, Jordi Armadans, Íngrid Grau i Roberta Geebelen, i a la Casa de Cultura, Anna Abellán va fer la seva primera exposició en solitari.

Per la Mare de Déu dels Socors, el 2 de juliol, es va recuperar el Concurs de Sardanes i, a la nit, el "Toquen a córrer" aplegà a tot Tossa ballant "ses nou sardanes" al carrer del Socors.

Dins del Concurs d'Embelliment de Carrers, els guanyadors d'aquest any van ser:

Primer premi, avinguda del Pelegrí (davant la Llar d'Infants Els Petits Mariners de Tossa)

Segon premi, carrer Nou

Tercer premi, carrer del Socors.

El II Festival Internacional de Música de Tossa de Mar va tenir en aquesta edició com a concert més destacat el del dia 14 de juliol amb l'American Festival Orchestra i el Pittsburgh Oratory Society.

Aquest any es va celebrar l'Aplec de Sant Benet el dia 16 de juliol, amb els actes tradicionals de sempre.

La Pinacoteca Municipal va organitzar durant el mes de juliol una Exposició-homenatge a Camil Llimós, artista estretament vinculat a la nostra vila.

L'últim diumenge d'agost tingué lloc el Premi Internacional de Pintura Ràpida. Enguany hi varen haver 245 inscripcions i els premis del concurs van ser:
 Premi especial infantil,
 Sílvia Marchant Ventura
 Premi especial juvenil,
 Paula Blanco Barnés
 Premi especial tema marítim de la
 "Lliga Naval de Catalunya",
 Francesc Congost Tor

Segon premi altres procediments

"Diputació de Girona", Alfons Valdès Puig

Primer premi altres procediments

"Ajuntament de Tossa de Mar", Josep Martín Bofarull

Segon premi aquarel·les "Ajuntament de Tossa de Mar",
 José López Moreno

Primer premi aquarel·les "Ajuntament de Tossa de
 Mar", Antonio García López

Segon premi olis "Caixa de Girona",
 Jesús Iraizoz Michelena

Primer premi olis "Ajuntament de Tossa de
 Mar", Rosa Mari Cortázar Albí

Premi especial de la "Conselleria de
 Cultura de la Generalitat",

Victòria Pujadas Barbarà

Premi especial "Ajuntament de Tossa de
 Mar", Francisco Hernández Viguera.

L'1 de setembre es va commemorar el 60è aniversari de la inauguració del Museu Municipal amb una conferència a càrrec de l'eminent historiador Josep Maria Ainaud de Lasarte i un concert del Quartet de Corda de l'Orquestra de Cambra de l'Empordà.

Es va tallar un pastís amb 60 espelmes.
 Per molts anys, Museu!

Dins dels actes de l'11 de setembre, es va celebrar a la Casa de Cultura una subhasta d'obres d'artistes locals a benefici de Bòsnia. Es varen recaptar 251.000 pessetes, les quals van ser lliurades a l'associació "Europa per a Bòsnia". L'acte patriòtic de la Diada Nacional de Catalunya es va dedicar aquest any a mossèn Cinto Verdaguer.

La II Trobada d'Escarabats organitzada pel restaurant Sant Antoni de Tossa amb l'Scarwallès Club de Catalunya, va congreguar 146 vehicles i va aconseguir un rècord estatal de participació.

El XXII Saló d'Estiu aplegà aquest any a la Pinacoteca Municipal l'obra de 44 artistes.

El 23 de setembre, l'APA va organitzar un altre acte de solidaritat amb el poble de Bòsnia, amb l'encesa a les muralles de Tossa de 3.000 flames per la pau.

El 24 de setembre es va celebrar el Dia del Turista amb les actuacions a la plaça d'Espanya, de l'Esbart Dansaire de Santa Maria de Bellvei i d'artistes locals del Flamenco Bar i del Tahití. També va ballar, actuant públicament per primera vegada, l'escola tossenca de sevillanes amb la seva professora Loli Carmona.

El 29 de setembre, diada de Sant Miquel, es va inaugurar la plaça de l'Antic Hospital de Sant Miquel.

El VIII Aplec de la Sardana, organitzat per l'Agrupació Sardanista Tossenca i patrocinat per l'Ajuntament de Tossa, se celebrà una altra vegada al passeig de Mar, amb les cobles Sant Jordi, Ciutat de Girona i Principal de Llobregat.

La temporada d'estiu va cloure amb el tradicional Aplec de Sant Grau.

Per commemorar el 10è Aniversari del Refugi d'Animals de Tossa es va fer a la Casa de Cultura un acte acadèmic amb la intervenció de Consol Fina i Magda Oranich. Seguidament es va celebrar un concert a la Capella de Sant Miquel a càrrec de Zelgo i Anna Haliti, dos eminents violinistes croats.

El 2 de desembre, les regidores de Turisme i de Cultura de l'Ajuntament van organitzar un homenatge als propietaris del restaurant El Sol, Josep Descamps i Maria Dolors Vergés, per la seva tasca de dedicació al món de l'hostaleria. L'acte d'homenatge va tenir lloc a la Casa de Cultura i, tot seguit, es va celebrar un sopar al restaurant Can Pini.

Consell Municipal de Medi Ambient

És norma habitual en els països socialment més avançats que en els temes i/o iniciatives d'inexcusable i reivindicable interès cívic que l'Administració municipal opti per recolzar-se en l'opinió popular encausada per les associacions, entitats i organismes on en llurs finalitats es contempli la problemàtica específica que s'intenta resoldre. Ací hi concorren diversos objectius: reconèixer i valorar la participació ciutadana, atendre a la consciència i endolcir el maltonejament de l'urna com a únic índex participatiu.

Quan es constitueix un organisme obert de caire popular, generalment és degut a la necessitat de suggerir que l'Administració ha oblidat o no actua en suficient mesura en una problemàtica concreta que a l'ull del ciutadà ja s'hauria d'haver solucionat. És el vell principi de la causa-efecte. Per tant, no fer cas o obviar una associació, entitat o organisme pot equivaler a deslegitimar-lo en el bàsic

dret a l'expressió en allò que han apreciat una substancial mancança i en conseqüència s'han oficialment organitzat.

Sabem que un grup o col·lectiu de persones estatutàriament constituïts no atorga bula a l'eficàcia, però sí que facilita enormement el correcte enfocament en el tema a resoldre. Les inquietuds dels membres expressades oralment o en esborronades línies pressuposen un gratuït desgast energètic que pot evitar importants despeses econòmiques a l'hora de concebre un projecte.

Cap polític regnant disposa del privilegi a la infal·libilitat en un món cada dia més coordinat i corresponsable.

Així, doncs, hem recuperat el Consell Municipal de Medi Ambient com a organisme obert i participatiu adscrit a la regidoria de Medi Ambient, integrat inicialment per membres de les diverses associacions i entitats locals afins a l'ideal ecològic i proteccionisme. La nostra

eclèptica missió es basa en assessorar i trametre propostes per eludir dogmàtiques entelèquies i restringir la raó d'estat i la patent de cors oferint la màxima dosi de sentit comú amb la mínima acritud possible en totes les accions i activitats mediambientals.

Actualment el Consell es troba en el lògic procés organitzatiu, encara que ja és operatiu per l'esperit de treball dels membres i la predisposició del regidor de Medi Ambient. Suposem que la plena maduresa esdevindrà amb el temps i les bones regades informatives ciutadanes i municipals de caire comunicatiu i documental que facilitin i facultin les resolucions en benefici de la vila de Tossa.

Per a més informació, cal adreçar-se a la regidoria de Medi Ambient de l'Ajuntament de Tossa. Ah, els càrrecs són gratuïts.

PONÈNCIA D'ORGANITZACIÓ

La família

Mossèn Enric

- Avui es viu poc la vida de família: per uns horaris de treball, per un afany de diversió...
- Els joves han perdut la confiança en els pares. No intimen amb ells.
- La casa s'ha convertit en una pensió, una fonda.
- Independentment dels pares, la joventut vol viure el que ella anomena la seva vida.

Reflexiona:

- Tens alguna estona durant el dia en què parlis amistosament amb els teus pares?
- Què diuen de la família els nois que tu coneixes?
- Et trobes bé a casa teva, amb els teus pares, un diumenge a la tarda...?
- Es freqüent veure joves acompanyant als pares al cine, a passeig...?
- Has parlat als teus pares del problema "amor"?
- Coneixen els pares les intimitats dels fills grans?

"El primer ambient natural i necessari de l'educació és la família, que ha estat per Déu destinada a això. Regularment l'educació més eficaç i durable és la que es dona i es rep en la família cristiana, ben ordenada i disciplinada"

(Pius XI, Encíclica "Divini illius Magistri")

"...vos donareu compte de com deveu a un pare prudent, a una mare virtuosa, a una família cristiana, tot lo bo que hi ha en vosaltres"

(Pius XII. 12-VII-39)

"...per sortir definitivament de la crisi actual, és precís edificar la societat damunt bases no tan fràgils, vull dir, més d'acord amb la moral de Crist... i si és cert que es vol obtenir tal fi, cal recristianitzar les famílies"

(Pius XII. 26-VI-40)

Lc. 2, 51   Ju. 2, 1-12   Jo. 19, 25

Diumenge, dia 31 de desembre, Festa de la Sagrada Família

Possibles compromisos:

- a) Fer alguna cosa que fomenti la unitat de la família (aprofitar una reunió, el sant d'un de la família...)
- b) Intimar amb un germà, amb el qual pot ser no lliguem massa.
- c) Ajudar econòmicament a un germà.
- d) Pensar en les necessitats i perills d'un germà més petit i ajudar-lo.
- e) Demostrar més amor als pares, intimant amb ells.
- f) Parlar i explicar coses a l'hora de l'àpat.
- g) Fer-te amic d'un jove que no tingui pares o que no estiguin amb ell.
- h) Fer reflexionar aquell amic que no viu bé amb els pares.

(Un cas pràctic que pot servir de pauta en presentar el fet):

En Joan tenia setze anys quan deixà el col·legi on era d'intern.

Aleshores escrivia cada setmana a casa seva i les seves cartes eren un mirall del seu interior. Quan les vacances, sovint el veies acompanyant als seus pares. Sense necessitat de dir-ho, endevinaves que els pares estaven contents del seu fill.

Han passat tres anys i la mare parla de com ha canviat. A casa seva amb prou feines parla; sempre està de malhumor; contesta bruscament, la mare el veu acompanyar una noia i ni tant sols sap ella qui és, marxa de casa a penes no ha dinat; arriba a altes hores de la nit...

En Joan treballa al despatx de casa seva amb cinc oficinistes més. Al principi estava fastiguejat d'aquell ambient. Avui ell porta la veu cantant i són els seus primers amics. L'ambient el guanyà.

- La família és el primer nucli social perfecte. Per societat entenem la convivència de sers intel·ligents i lliures, que junts, d'una manera estable, cooperen en la consecució d'un bé comú. I el matrimoni és la convivència d'un home determinat i d'una dona determinada que, junts, cooperen en la consecució dels fins del matrimoni.
- La família és el primer puntal de l'ordre social. Déu ens creà per viure en societat. Per això volgué que arribéssim a la vida en una societat: la conjugal.
La família dóna suport a la Gran Societat. Aquesta troba la societat feta, estructurada en aquella.
- La família és la gran escola de la vida. La gran llei de l'Amor que ha de presidir la gran societat humana s'ensenya en la família.
El respecte que es deu a l'autoritat, arrela en els que formen la gran societat humana, gràcies a la família.
L'esperit tradicional en la concepció del món, en les pràctiques religioses, en la puresa dels costums... s'adquireix en la família.
- La família és un factor decisiu en la vida del jove. Normalment el fonamental en la seva educació li ve a través de la seva família (mentalitat, estil de vida, tracte social, orientació religiosa).
- L'empremta de l'educació familiar queda marcada profundament en la vida del jove. Moltes de les seves reaccions temperamentals, psicològiques, religioses, afectives, etc... tenen explicació per la seva infància i adolescència.
- La falta d'una veritable vida familiar, l'haver passat una temporada llarga fora de casa i separat de pares i germans, la falta de sobrietat, d'unitat, de criteris cristians sòlids, influeix extraordinàriament en la vida del jove.

- Per una llei de la vida el jove tendeix a deslligar-se de la seva família en l'ordre econòmic, en el professional, en l'afectiu, car tendeix a afirmar la seva personalitat i a crear la seva pròpia família.
- Però per desgràcia aquesta separació i, per conseqüència, l'afirmació de la personalitat del jove es produeix, moltes vegades, d'una manera brusca... trencant amb la família, separant-se dels pares, deixant de banda l'obediència i l'amor...

Cada any hi ha uns nois del nostre poble que marxen per anar a fer el servei militar. Per a molts d'ells és la primera vegada que se'n van del poble per un temps llarg, que coneixeran i es faran amics amb nois d'ambients completament diferents del seu, que perdran el control dels pares, que seran lliures, malgrat la disciplina de l'exèrcit.

Davant d'aquesta circumstància, què pots fer per ells?

Cultura

El plaer de llegir: alguns suggeriments per estimular els nens cap a la lectura

CARMEN ESTÉVEZ LAMIGUEIRO

No és imprescindible la lectura per a gaudir de la vida. A moltes persones no els agrada llegir, ni llegiran mai amb plaer, però, tal com deia Jorge Luis Borges, els llibres constitueixen una de les possibilitats de felicitat que tenim els homes.

Però, a diferència de moltes altres possibilitats lúdiques, apropar-se a la lectura i gaudir plenament d'ella, no és una activitat senzilla ni fàcil. Poques vegades un nen s'acosta als llibres per atzar o per curiositat espontània. Es requereix una iniciació i un aprenentatge progressiu i, en aquest camí ple d'esculls, el principal ajut pot venir de les persones que estan més a prop seu i més el coneixen.

Els primers contactes amb els llibres solen ser decisius. De la mateixa manera que gairebé tots

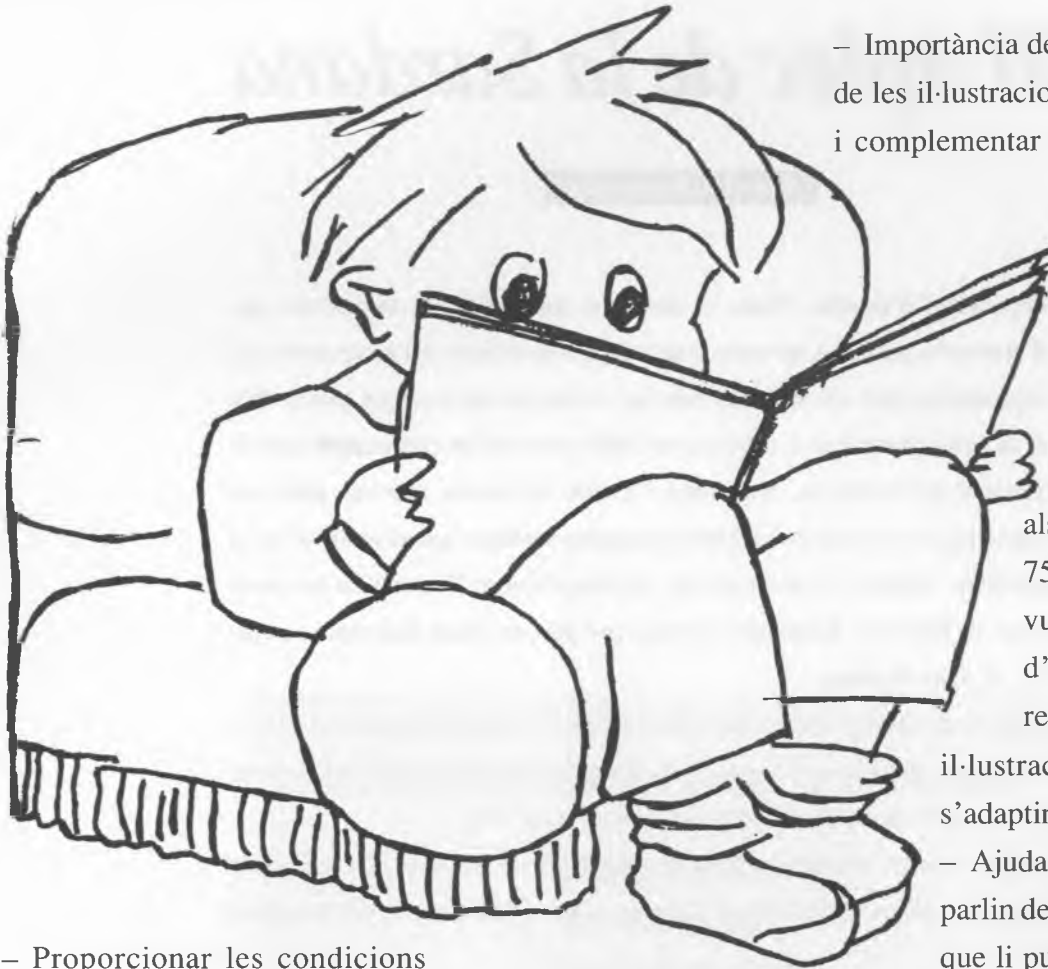
els lectors adults han començat a ser lectors de petits, uns primers apropaments desafortunats poden condicionar un rebuig total cap a la lectura.

Per estimular el gust de la lectura, cal partir de la premissa bàsica de la literatura entesa com una activitat d'entreteniment i com un acte de lliure opció. Podem ajudar, acompanyar els nens en les seves lectures, facilitar-los el camí per trobar la màgia de les paraules i de les imatges, però sense cap tipus d'imposició: no es pot obligar a gaudir d'alguna cosa. Els llibres de lectura van ser creats per ser llegits, no per ser estudiats. Moltes vegades "l'aprofundiment" de la lectura literària (les famoses fitxes de comprensió, els enrevessats treballs de la literatura...) pot

acabar matant el gust per la lectura, que serà concebuda com un acte avorrit o simplement com un deure escolar obligatori imposat per força.

Podem incidir en diferents aspectes que contribueixen a afermar el gust per la lectura:

- Estimular la lectura des de la primera edat, abans que el nen aprengui a llegir, familiaritzant-lo amb el llibre com un objecte familiar i d'ús quotidià. En aquesta primera etapa tenen molta importància la narració oral i la lectura d'imatges. Llegir llibres als nens, explicar-los contes i rondalles, acompanyar-los en la lectura d'imatges de llibres il·lustrats... són experiències molt enriquidores que alhora que fascinen als petits, els apropa al món de la narrativa.

– Proporcionar les condicions adequades per poder gaudir de la lectura. L'infant, com l'adult, necessita disposar d'un espai propi i tranquil on llegir, i comptar amb temps suficient per poder fer-ho.

– Facilitar l'accés a molts llibres, de diversa tipologia i de diferents gèneres, de manera que el nen tingui moltes possibilitats d'elecció: contes, novel·les d'aventures, històries fantàstiques, còmics, etc... Els llibres han d'estar en tot moment al seu abast, a l'escola, a casa i els ha de poder mirar, tocar i triar lliurement.

– Valorar l'aspecte i la forma física del llibre, que ha de ser atractiu, agradable i de bona qualitat. Els aspectes relacionats amb els caràcters tipogràfics, la

disposició del text i el nombre de pàgines variaran segons l'edat i el nivell de lectura que tingui el nen. El llibre ha de proporcionar visualment el màxim de confort a la lectura, sense aclaparar ni cansar.

– Considerar l'estil i l'engranatge de l'obra. El llibre ha de tenir un estil i un vocabulari adequats a l'edat del nen, que no dificultin la comprensió de la història. El lector debutant necessita una estructura relativament simple per poder captar la progressió del relat i no perdre el fil de l'acció. Paral·lelament, l'argument ha de tenir un bon ritme des del començament fins al final de la història, que desperti l'interès i animi a continuar endavant.

– Importància del nombre i de la qualitat de les il·lustracions, que han d'adaptar-se i complementar el contingut textual del

llibre. Com a dada orientativa podem dir que els llibres per als nens menors de sis anys han de tenir, segons l'edat, entre el 100% i el 80% d'il·lustració, per als de sis i set anys entre el 75% i el 50% i per als de vuit i nou anys al voltant d'un 25%; però més que res, el que cal és que les il·lustracions siguin ben fetes i s'adaptin al contingut de l'obra.

– Ajudar al nen a trobar llibres que parlin de temes que el divertixin, que li puguin interessar. Els nens han de llegir els llibres que els agraden a ells, no podem imposar-los la nostra elecció, però sí podem guiar-los, acompanyar-los en la tria.

– Conèixer l'oferta de llibres infantils. Tot i que l'oferta actual és molt àmplia i variada, no tots els llibres tenen la mateixa qualitat. Es pot demanar assessorament als mestres, bibliotecaris, llibreters... però, allò més important, és acostumar-se a remenar llibres, a conèixer-los i, sobretot, a compartir amb els nens el plaer de les seves lectures.

– És important no culpabilitzar al nen que no llegeix. Potser no ha trobat encara el tipus de lectura adequada per a ell o potser realment no li agrada llegir i prefereix altres alternatives lúdiques.

VIII Aplec de la Sardana

FRANCESC FONALLEDAS

El propassat 8 d'octubre, Tossa va acollir el miler llarg de sardanistes que vinguts d'arreu de Catalunya, es varen voler afegir a la rotllana del nostre aplec. El dia fou esplèndid en tots els aspectes, tant per visitar la vila com per gaudir dels serveis de la nostra hostaleria i, com no, per ballar al so de les cobles ~~de~~ participants: Principal del Llobregat, Sant Jordi i Ciutat de Girona, que van oferir un escollit repertori que va permetre recuperar algunes sardanes que el temps s'havia encarregat de fer oblidar: *En la nit serena*, de Josep Vicenç "Xaxu"; *La bosqueta rossinyolera*, de Francesc Riumalló; *Floretes del llac*, de Josep Saderra, i *Les fades del Ter*, d'Artur Rimbaud.

A la tarda, cada cobla s'encarregà d'una estrena. I és que en tinguérem tres: *De Tossa a Sant Grau*, d'en Lluís Duran; *Es Codolar*, d'Eduard Xandrich, i *Cor jove*, d'en Joan Margalef, dedicada al sardanista i amic Joan Vila.

Fou una diada molt completa i un èxit rotund en tots els aspectes. L'acte va ésser organitzat per l'Agrupació Sardanista Tossenca amb el patrocini de l'Ajuntament de Tossa.

Per a l'any vinent, l'Aplec –cas de fer-se– tindrà lloc el dissabte dotze d'octubre, ja que el diumenge coincideix amb Sant Grau.

Vols col·laborar amb la revista?

**Llegeix-la!
Escriu-hi!
Compra-la!**

**Posa't en contacte amb nosaltres
si vols col·laborar-hi estretament.**

